

§ 226

Dnr 2025-000231

Remissvar - betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51)

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att lämna följande synpunkter på remissen:

Laholms kommun har tagit del av betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51). Som kustkommun står Laholms kommun inför särskilda utmaningar, men även andra klimatrisker så som översvämningar från regn, erosion och värmeproblematik. I Laholms kommuns vision förenas livskvalitet och tillväxt för en hållbar framtid. Klimatanpassning är en grundförutsättning för långsiktigt hållbar utveckling.

6.1.1 Nationella riktlinjer skulle minska osäkerheten

Utredningen konstaterar att nationella riktlinjer för val av klimatscenarier och riskbedömning skulle kunna undanröja eller minska hinder för genomförandet av klimatanpassningsåtgärder. Laholms kommun delar denna bedömning och vill understryka vikten av att sådana riktlinjer tas fram på nationell nivå och fastställs inom en nära framtid. Avsaknaden av gemensamma riktlinjer leder idag till osäkerhet i beslutsfattande och en risk för bristande likvärdighet mellan olika kommuner och regioner. Detta försvårar både planering och prioritering av klimatanpassningsåtgärder, särskilt i kommuner med begränsade resurser.

7. Ett kommunalt samordningsansvar

Laholms kommun vill framhålla att frågan om ett kommunalt samordningsansvar bör övervägas på nytt. Klimatanpassning är en tvärsektoriell fråga som berör många olika kommunala verksamheter och externa aktörer. I dag saknas en tydlig struktur för hur arbetet ska samordnas och följas upp, vilket försvårar både långsiktig planering och genomförande. Ett författningsreglerat ansvar skulle stärka förutsättningarna för ett effektivt klimatanpassningsarbete.

Med ett formellt samordningsansvar följer även etablerade principer om statlig ersättning till kommunerna. Detta är en viktig aspekt, då finansieringsfrågan är ett av de största hindren för genomförande av klimatanpassningsåtgärder. Laholms kommun vill därför understryka att behovet av stärkta finansiella styrmedel är centralt

och måste beaktas i samband med ett eventuellt införande av ett samordningsansvar.

Även om nuvarande lagstiftning inte tydligt kräver ett sådant ansvar, kan de tillkommande lagförslag som utredningen pekar på – exempelvis avseende fastighetsägares åtgärder, deras utformning och placering, samt frågor om medfinansiering – komma att öka behovet av kommunal samordning. Ett tydliggjort ansvar skulle därmed bidra till att minska osäkerheten kring ansvarsfördelning och skapa en mer enhetlig och rättssäker hantering över landet.

Sammanfattningsvis anser Laholms kommun att ett kommunalt samordningsansvar för klimatanpassning bör betraktas som ett positivt steg, då det tydliggör kommunens roll och ansvar, och möjliggör att staten kan bidra med nödvändiga resurser för att uppgiften ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt.

8.1 Klimatanpassningsåtgärder som särskilt skäl för dispens från strandskyddet

Laholms kommun ser i huvudsak positivt på förslaget. Kommunen vill dock framhålla att om dispens ges alltför lättvindigt finns en risk att allmänhetens tillgång till stränder successivt urholkas, särskilt i kustnära lägen där trycket redan idag är stort. Stränder och strandnära miljöer är dessutom ofta mycket värdefulla för biologisk mångfald, och åtgärder som erosionsskydd, vallar eller hårdgjorda konstruktioner kan skada eller helt förstöra livsmiljöer. Det är också problematiskt att begreppet ”klimatanpassningsåtgärd” kan tolkas brett, vilket kan leda till att åtgärder som i första hand syftar till att gynna exploateringsintressen får dispens. Risken är då att klimatanpassning används som argument för hårda tekniska lösningar, snarare än att främja mer naturbaserade och långsiktigt hållbara metoder. Laholms kommun vill därför understryka vikten av att dispensprövningen sker restriktivt och med tydliga ramar.

8.3 Öppna dagvattenanordningar ska omfattas av ledningsrättslagen
Laholms kommun ser i huvudsak positivt på förslaget. Samtidigt vill kommunen framhålla att även anläggningar för att hantera skyfallsvatten i viss mån bör omfattas, eftersom dessa ofta fyller en liknande funktion och är avgörande för att minska översvämningssrisker i bebyggda områden. Det är dock centralt att ansvaret för drift och skötsel av öppna dagvattenanordningar regleras tydligt. Kommunen vill därför understryka att VA-huvudmannens ansvar måste klargöras för att undvika framtida oklarheter och konflikter kring underhåll, finansiering och långsiktig funktionalitet.

8.4 Dagvattensystemets kapacitet ska regleras i lag

Laholms kommun ser positivt på förslaget. Ett lagkrav skapar en enhetlig och förutsägbar standard för kommuner och VA-huvudmän, vilket minskar osäkerhet vid planering, byggande och tillsyn. Förslaget bedöms också kunna minska risken för översvämningsskador och kostnader för både fastighetsägare och samhälle.

8.6 Kommunen ska i översiktsplanen redovisa vilka klimatanpassningsåtgärder kommunen avser att initiera

Laholms kommun ser i huvudsak positivt på förslaget. Förslaget ger ett starkare mandat att samordna olika riskanalyser, såsom skyfallskarteringar, översvämningssrisker och erosionsutredningar, med översiktsplanarbetet. Det kan skapa ökad transparens för både invånare och fastighetsägare och bidra till trygghet, framför allt genom att tydliggöra var risker finns och hur kommunen avser att hantera dem) om sådan avsikt finns).

Samtidigt innebär förslaget betydande utmaningar. Översiktsplanen är vägledande, inte bindande, och skrivningen riskerar att tolkas som ett åtagande. Detta kan skapa otydlighet i ansvarsfördelningen mellan kommun, stat och fastighetsägare. Om kommunen i översiktsplanen redovisar att inga initiativ avses i vissa områden, kan det leda till oro hos invånare, påverka fastighetsvärden negativt och skapa osäkerhet på marknaden.

Eftersom översiktsplaner ändras över tid, och kommunen i en ny plan kan peka ut områden som inte omfattades i den tidigare, finns en risk att marknads förtroende undergrävs. Om översiktsplanen dessutom ska ligga till grund för medfinansiering, som utredningen lägger fram i ett annat kapitel, kan konsekvenserna bli särskilt problematiska.

Förslaget innebär vidare mer komplexa planeringsprocesser och krav på omfattande tekniska underlag, såsom hydrologiska modeller, geotekniska utredningar och riskkartor. Detta riskerar att bli mycket resurskrävande, särskilt för mindre kommuner, och ställer ökade krav på kompetens och finansiering. Här krävs tydligare nationella ramar, riktlinjer och stöd. Utbildning och resurser till länsstyrelserna är avgörande för en likvärdig tillämpning över landet. I dagsläget saknas sådan funktion i flera län, bland annat Halland.

Laholms kommun vill särskilt betona behovet av tydlighet kring omfattningen av den redovisning som ska göras i översiktsplanen.

Det måste framgå var gränsen går för vad som kan anses tillräckligt. Redovisningen ska dessutom ta skälig hänsyn till bedömningar i andra planer och program, vilket understryker behovet av en tydlig avgränsning. Innebär förslaget att fördjupade översiktsplaner, klimatanpassningsstrategier eller andra relevanta dokument kan erkännas som likvärdiga planeringsunderlag?

Vidare behöver lagstiftningen tydligare klargöra vad som avses med att kommunen ska "ta initiativ" och vilken ambitionsnivå som är tillräcklig. Förslaget kan annars skapa förväntningar på att kommunen genomför åtgärderna.

Utredningen berör inte hur förslaget kan påverka försäkringsfrågor. Om översiktsplanen tydligt anger vilka områden som kommunen avser eller inte avser att skydda genom klimatanpassningsåtgärder, kan detta få direkta konsekvenser för försäkringsbranschen. Försäkringsbolag kan komma att använda uppgifterna som underlag vid riskbedömningar, vilket i sin tur kan påverka premiesättningen. Detta kan leda till att fastighetsägare i områden där kommunen inte planerar några skyddsåtgärder får högre försäkringspremier eller i värsta fall svårigheter att försäkra sina fastigheter. Konsekvenserna riskerar att bli särskilt kännbara för hushåll med begränsade ekonomiska resurser, vilket kan öka den sociala ojämlikheten i klimatanpassningen. Laholms kommun anser därför att försäkringsperspektivet behöver beaktas i utformningen av lagstiftningen och att en dialog bör föras med försäkringsbranschen kring hur uppgifter i översiktsplanen kan och bör användas.

Slutligen vill Laholms kommun understryka vikten av nationella riktlinjer för klimatscenarier och beräkningsunderlag. Kommunerna kan inte själva bära ansvaret för att göra sådana avgörande vetenskapliga bedömningar. Risken är annars att beslut grundas på politik eller ekonomiska överväganden snarare än på vetenskaplig kunskap, vilket kan leda till ojämlik och rättsosäker hantering mellan kommuner.

Sammanfattningsvis ser Laholms kommun positivt på ambitionen att stärka klimatanpassningsfrågorna i översiktsplaneringen, men framhåller att lagstiftningen måste klargöra ansvarsfördelningen, att nationella riktlinjer krävs för att skapa enhetlighet, och att resurser och kompetens måste tillföras för att kommunerna ska kunna uppfylla kraven på ett ändamålsenligt sätt.

8.7 Markreservat för klimatanpassningsanläggningar i detaljplaner

Laholms kommun ser i huvudsak positivt på förslaget. Samtidigt vill kommunen framhålla flera förutsättningar och utmaningar som behöver beaktas för att förslaget ska kunna tillämpas på ett rättssäkert och effektivt sätt. En fastighets värde kan påverkas negativt om det är känt att ett framtida skydd, såsom vall eller damm, kan komma att byggas på marken. Kommunen måste därför ha tillgång till kvalificerade klimat- och riskbedömningar för att motivera markreservaten. Om varje kommun själv väljer vilka scenarier som motiverar reservering av mark finns risk för ojämn tillämpning, rättsosäkerhet för fastighetsägare och potentiella konflikter med exploatörer.

Laholms kommun bedömer därför att även i detta förslag är nationella riktlinjer är nödvändiga för att säkerställa en likvärdig och säker tillämpning. Förslaget bör även kompletteras med planeringsprinciper som säkerställer robusthet och flexibilitet. Detta är nödvändigt för att undvika rättsliga och ekonomiska problem samt för att bevara framtida handlingsutrymme för klimatanpassning.

8.8 Möjligheten att villkora bygglov med en anläggning för klimatanpassning utökas

Laholms kommun ser positivt på lagförändringen och tillstyrker förslaget. Det ger en ökad möjlighet att planlägga områden som idag kräver åtgärder kopplat till skydd och säkerhet för att vara möjliga att bebygga. Det kommer vara av stor vikt att regleringen i detaljplan görs på ett tydligt och korrekt sätt så byggherren är medveten av vad som förväntas och att regleringen kan appliceras på korrekt sätt i bygglovsskedet. Vägledning och rättsstöd blir därför viktigt från till exempel Boverket.

Kommunen vill även framhålla vissa praktiska och juridiska utmaningar som behöver beaktas. I villaområden med kvarvarande obebyggda tomter och detaljplaner som inte anger markreservat för klimatanpassningsanläggningar kan det uppstå situationer där en enskild bygglovssökande blir villkorad att genomföra en anläggning innan bygglov beviljas, medan angränsande fastigheter redan är bebyggda. Om bygglovsvillkor inte kan ändras eller tillkomma efter hand kan detta skapa rättsosäkerhet och potentiella konflikter med fastighetsägare som påverkas av nya krav.

Det är därför viktigt att det klargörs hur sådana villkor ska hanteras i praktiken, särskilt när detaljplaner inte anger markreservat eller andra förutsättningar för gemensamma åtgärder. Kommunen behöver också säkerställa att det finns tydliga rutiner för samordning

mellan bygglov och detaljplaneprocesser, så att krav på gemensamma klimatanpassningsåtgärder kan hanteras rättssäkert och proportionerligt, utan att enskilda fastighetsägare drabbas orimligt.

8.9. Kommunen ska ändra eller upphäva detaljplaner som medför för stora risker

Laholms kommun ser positivt på förslaget. Förslaget bedöms dock även som problematiskt. Även om syftet är att ge kommunerna ett tydligare verktyg för att hantera äldre detaljplaner, innebär förslaget i praktiken omfattande resurs- och kompetenskrav. En systematisk genomgång av alla äldre detaljplaner för att identifiera riskområden är tids- och personalintensiv och många kommuner saknar i dagsläget tillräckligt med planarkitekter och specialistkompetens för att kunna genomföra detta inom den föreslagna tidsramen på sex år. Tidsfristen på sex år från det att lagändringen har trätt i kraft bedöms således som väl begränsad för att kommuner ska hinna åtgärda alla riskutsatta planer med outnyttjade bygggrätter. Tidsfristen riskerar innebära en stor begränsning i mindre kommuners möjlighet för att driva andra planarbeten under denna tid. Det skulle bidra till längre handläggningstider för andra planarbeten samt kräva att uppstart av andra arbeten skjuts upp och på så sätt riskera att drabba både privata aktörer och kommunala projekt negativt.

Det bedöms även som problematiskt att en detaljplan i framtiden ska ändras eller upphävas inom två år från det att kommunen identifierat en risk som utlöser lagkravet, för att kommunen ska ha uppfyllt kravet i den föreslagna bestämmelsen. En tidsfrist på två år bedöms som väldigt begränsat för att kommunen ska hinna starta upp ett planarbete, prioritera och hantera det jämsides med övriga pågående projekt samt genomgå planprocessen.

Det bedöms finnas en begränsning i kommuners möjlighet att genomföra samtliga ändringar eller upphävanden inom tidsfristen med anledning av de kostnader som planarbetena medför kommunen. Detta är även sammankopplat med frågan om hur dessa ändringar ska prioriteras jämfört med framtagande av andra detaljplaner som bekostas av andra aktörer.

I förslaget anser vi inte att det framgår varför de fasta tidsfristerna har beslutats. Det bedöms orsaka en problematik enligt ovanstående stycke och vi kan anse att tidsfristerna bör utgå från förutsättningar för det aktuella området och inte någon generell tidsfrist.

Det bedöms finnas otydligheter kring vilka områden som lagtexten hänvisar till. I förslaget hänvisas till områden som inte är bebyggda eller inte i huvudsak bebyggda. Användandet av ordet "huvudsak" i både lagtext och förklaring bedöms olyckligt då definition saknas i PBL.

Förslaget medför betydande juridiska och ekonomiska risker. Om byggrätter på obebyggda tomter upphävs kan markvärden minska, vilket kan leda till krav på ekonomisk ersättning och rättsliga tvister. Utredningen har inte tillräckligt analyserat ersättningsfrågan. Begrepp som "i huvudsak enligt planen" och "betydande risk för skador" inte tydligt definierade. Detta skapar osäkerhet kring tillämpningen av förslaget.

Förslaget lämnar flera centrala frågor obesvarade, särskilt för kommuner med låg tillväxt. Begreppet "äldre detaljplan" är oklart definierat. I många låg- eller ingen-tillväxtkommuner finns en större andel planberedskap med detaljplaner vars genomförandetid har gått ut, men som fortfarande kan bebyggas. Det bör därför tydliggöras om förslaget endast avser planer vars genomförandetid har löpt ut, eller om andra kriterier ska tillämpas.

Det är oklart hur långt kommunen ska tillåtas gå med tekniska åtgärder inom ramen för detaljplanen innan den ska upphävas. Behöver en ny bedömning av platsens lämplighet göras med hänsyn till möjliga skyddsåtgärder? Förslaget anger att ändring eller upphävande ska ske inom sex år, vilket kan vara en mycket kort tidsram för att utreda och bedöma både tekniska möjligheter och risknivåer på ett rättssäkert sätt. Exempelvis kan det inom en detaljplan finnas obebyggda tomter vars byggrätt skulle upphävas, samtidigt som befintlig bebyggelse kan komma att skyddas genom planerade framtida åtgärder, exempelvis kustskydd. Det är tveksamt om det är ändamålsenligt att upphäva planen under sådana omständigheter, särskilt om planerade skyddsåtgärder kommer att förändra riskbilden.

För en likvärdig applicering av kravet, där olika kommuner gör liknande bedömningar, kommer det vara av stor vikt med tydlig vägledning av vilka risker som bedöms som betydande, och därmed vilka ingångsvärden kommunen skall ha för sina analyser.

Slutligen behöver det tydliggöras vilka områden som omfattas av förslaget och hur tidsplanen för ändring eller upphävande relaterar till andra föreslagna åtgärder i utredningen. Brist på tydlighet i dessa

frågor riskerar att leda till osäkerhet i tillämpningen och kan skapa både administrativa och ekonomiska svårigheter för kommunerna.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer Laholms kommun att förslaget med nuvarande utformning riskerar att medföra omfattande administrativa och ekonomiska bördor för kommunerna utan att nödvändigtvis uppnå de avsedda effekterna för klimatanpassning.

8.10. Kommunen ska tillhandahålla underlag när en fastighetsägare vill genomföra en klimatanpassningsåtgärd

Laholms kommun ser positivt på förslaget. Samtidigt vill kommunen framhålla att detta ansvar redan regleras genom kommunallagen. Vidare finns flera oklarheter som behöver tydliggöras innan förslaget kan tillämpas på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt.

Det är oklart om förslaget innebär att kommunen åläggs ett formellt krav på att tillhandahålla underlag, och vilken nivå av detaljer som i så fall ska gälla. Vidare behöver det klargöras hur ofta underlaget ska uppdateras och vem som ska finansiera arbetet, särskilt om det medför ökade kostnader jämfört med dagens nivå.

Utan tydliga riktlinjer riskerar förslaget att skapa osäkerhet både för kommunens resurser och för fastighetsägare som planerar åtgärder. Kommunen behöver därför veta vilka krav på kvalitet, detaljeringsgrad och aktualitet som gäller, samt hur finansiering och resurser ska lösas för att säkerställa en rättssäker och långsiktigt hållbar tillämpning.

8.11 Föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper
Laholms kommun ser i huvudsak positivt på förslaget. Kommunen vill framhålla att ett nationellt stödprogram vore värdefullt för att stödja kommunerna i genomförandet och säkerställa god standard över hela landet. Förslaget reglerar vidare inte metoder för att uppnå målen, vilket medför en risk att kortsiktiga lösningar, exempelvis mobila luftkonditionerings- eller fläktlösningar, används. Detta kan öka energianvändningen och utsläppen, vilket riskerar att motverka klimatmålen.

9.2.1. Ett statligt ansvar för skyddet mot översvämningar från havet
Laholms kommun ser i huvudsak positivt på förslaget. Utredningen föreslår att Boverket och MSB får i uppdrag att prioritera kuststräckor utifrån riskbedömningar och kartor framtagna enligt översvämningdirektivet. Kommunen noterar dock att de karterade områdena enligt direktivet kan utgöra ett relativt tunt underlag, där

det förberedande arbetet inte alltid nödvändigtvis är tillräckligt för att fatta beslut om skyddsåtgärder. Uppdraget bedöms kunna genomföras på endast 18 månader, vilket kan vara en kort tid för en komplex och omfattande uppgift.

För att säkerställa rättvisa och jämförbara prioriteringar över landet bör det finnas tydlig vägledning och stöd till myndigheterna, samt möjligheter till kompletterande undersökningar där befintligt underlag är otillräckligt. Kommunen vill särskilt understryka att initial identifiering av riskområden bör göras noggrant innan prioritering sker, för att säkerställa att resurser satsas på de mest kritiska områdena.

9.2.4 Riksdagen bör besluta om statens åtagande

Kommunen ser i huvudsak positivt på förslaget. Kommunen vill samtidigt betona vikten av att kommunerna involveras tidigt i processen. Om riksdagen beslutar om statens åtagande utan lokal förankring riskerar besluten att upplevas som toppstyrda, vilket kan försvåra både planering och genomförande. Kommunerna har den mest detaljerade kunskapen om lokala risker, bebyggelse, infrastruktur och naturvärden, och deras perspektiv måste tas tillvara för att åtgärderna ska bli ändamålsenliga och legitima.

En särskild fråga gäller hur avvägningar ska göras mellan riksintressen. Ett nytt riksintresse för klimatanpassning kan komma i konflikt med andra riksintressen, exempelvis för naturvård, friluftsliv och kulturmiljö. Här finns redan idag målkonflikter, och ett nytt riksintresse riskerar att ytterligare försvåra avvägningarna. För Natura 2000-områden är situationen särskilt känslig. Ett kustskydd som påverkar bevarandemålen riskerar att hindras eller begränsas kraftigt, även om det ligger utanför områdets gräns. Det behövs därför tydliga nationella riktlinjer för hur avvägningar mellan riksintressen ska göras, och hur skyddet av biologisk mångfald och ekosystemtjänster ska vägas mot klimatanpassningsåtgärder.

Slutligen vill kommunen framhålla att ett statligt åtagande inte får innebära att de kustkommuner som inte pekas ut lämnas utan stöd. Alla kustkommuner möter utmaningar kopplade till stigande havsnivåer och behöver verktyg, vägledning och resurser för att hantera sina risker på ett rättssäkert och långsiktigt sätt.

10.5 En ny lag om fastighetsägares medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder

Laholms kommun ser positivt på förslaget. Det är viktigt att poängtera att förslaget är frivilligt för kommunen; det innebär inte ett krav på att åtgärder ska genomföras, utan ger i stället möjlighet att delvis finansiera åtgärder via fastighetsägare. Detta kan bidra till en mer rättvis fördelning av kostnaderna, då de som direkt gynnas av åtgärderna kan bidra, medan resten fortsatt finansieras via skattekollektivet.

Samtidigt finns flera oklarheter och begränsningar i förslaget som behöver beaktas. För det första definieras åtgärder som ger varaktigt skydd, medan återkommande insatser, såsom sandpåfyllning för att motverka erosion, inte anses utgöra varaktigt skydd. Kommunen vill framhålla att även åtgärder som kräver regelbundet underhåll kan vara nödvändiga och verksamma, och att definitionen av varaktigt skydd därför bör omprövas för att bättre motsvara praktiska behov och lokala förutsättningar.

En annan viktig aspekt är att åtgärder ofta genomförs för att möjliggöra exploatering av mark som initialt är olämplig att bebygga. Kommunen vill betona att det är avgörande att tydligt definiera vilka risker som kan hanteras och vilka som inte är skäligen att acceptera, för att säkerställa att exploatering inte sker på mark där riskerna är alltför höga, även med planerade åtgärder.

10.6.1 Beslut innan klimatanpassningsåtgärden genomförs

Laholms kommun ser flera oklarheter i förslaget om beslut innan en klimatanpassningsåtgärd genomförs. Det är oklart hur beslutsförfarandet ska förhålla sig till annan lagstiftning, såsom plan- och bygglagen och miljöbalken. Åtgärder i exempelvis vattendrag kan medföra miljöpåverkan på andra platser och påverka djur- och växtliv, eller orsaka erosion på angränsande fastigheter. Det behöver därför tydliggöras om och hur miljöbedömning ska genomföras, inklusive prövning av betydande miljöpåverkan, samt hur åtgärder inom strandskyddsområden ska hanteras.

Kommunen ser också problem med hur medfinansieringen ska bestämmas och genomföras. Om avgiftens storlek baseras på fastighetens marknadsvärde, finns en risk för osäkerhet och instabilitet, eftersom marknadsvärdet kan fluktuera.

Det finns även sociala och rättsliga aspekter som måste beaktas. Förslagets nuvarande utformning kan leda till att fastighetsägare som inte har ekonomiska möjligheter att medfinansiera åtgärder riskerar att uteslutas, vilket kan skapa social orättvisa och i förlängningen

gentrifiering. Det bör tydliggöras vilka kriterier som ska tillämpas för att avgöra vilka fastighetsägare som anses ekonomiskt svaga och hur kommunen ska hantera situationer där en fastighet har högt marknadsvärde men låg faktisk betalningsförmåga.

Vidare behöver det klargöras hur tidigare vidtagna åtgärder påverkar medfinansieringen. Fastighetsägare som redan har genomfört skyddsåtgärder bör inte behöva betala fullt ut om åtgärden delvis redan är genomförd, eller om den skyddar mot risker som sträcker sig bortom den nivå som redan är åtgärdad. Dessutom bör det beaktas om åtgärder som genomförts av en fastighetsägare påverkar andra fastigheter, och hur ansvar för detta ska fördelas.

En ytterligare problematik är att förslaget fokuserar på kostnaden för anläggandet av skyddet och i mindre grad på driften över tid. Många klimatanpassningsåtgärder är varaktiga och ger skydd över lång tid, vilket innebär att nyttan sträcker sig över flera generationer. Det kan därför vara rimligt att fördela kostnaderna över en längre tidsperiod och inte enbart belasta nuvarande fastighetsägare, vilket skulle kunna ske genom en modell liknande den danska, där finansieringen av anläggandet sprids över tid.

Övrigt:

Ett utökat statligt ansvar för skydd när havet stiger

Laholms kommun ser positivt på att staten tar ansvar för skydd mot havsnivåhöjning. Samtidigt vill kommunen framhålla att havsnivåhöjningen är ett långsiktigt och osäkert fenomen. Som utredningen påpekar är havsnivåhöjningar irreversibla, vilket innebär att ett skyddsåtagande måste hanteras med tanke på mycket långa tidsperspektiv.

Osäkerheterna kring hur snabbt och hur mycket havsnivån kommer att stiga är betydande och beror bland annat på den globala uppvärmningens omfattning och smältningen av de stora inlandsisarna på Grönland och Antarktis. Enligt SMHI:s beräkningar kommer historiska utsläpp att medföra cirka 1 meters havsnivåhöjning fram till år 2300, medan fortsatt uppvärmning kan leda till 2–6 meters höjning över 2000 år vid en global temperaturökning på +2°C. För kraftigare uppvärmning blir nivåerna ännu högre.

Utredningen säger: ”Till skillnad från skydd mot översvämningar orsakade av skyfall eller stigande nivåer i vattendrag är

havsnivåhöjningarna irreversibla. Ett beslut om att etablera skydd mot översvämningar från havet måste därför fattas i medvetande om att det i förlängningen innebär ett åtagande att för all framtid hålla havet ute.” (s. 23).

Mot det ovanstående som bakgrund framstår kravet på att hålla havet ute “för all framtid” som praktiskt och ekonomiskt mycket utmanande, om inte omöjligt. Det väcker frågor om hur sådana skyddsåtgärder realistiskt kan dimensioneras och finansieras på lång sikt, samt vilka konsekvenser det får för samhällsplanering och fysisk infrastruktur. Hur avser man att hantera den mycket långa tidsskalan och de stora osäkerheterna kring havsnivåhöjningar i relation till kravet att “för all framtid” hålla havet ute?

Frågan om att retirera

Utredningens avgränsning att inte lämna förslag kring planerad reträtt är tydlig. Samtidigt vill Laholms kommun framhålla att denna avgränsning inte får leda till att frågan förbises. För kommuner som inte omfattas av statligt finansierade kustskydd kan planerad reträtt vara det enda realistiska alternativet för att skydda bebyggelse och infrastruktur mot stigande havsnivåer och ökade översvämningsrisker.

I dagsläget saknas både rättsliga förutsättningar och ekonomiska samt praktiska verktyg för att kommunerna ska kunna hantera planerad reträtt på ett långsiktigt och rättssäkert sätt. Utan tydlig statlig vägledning riskerar besluten att bli splittrade, ojämlika och svåra att genomföra i dialog med medborgare och fastighetsägare.

Laholms kommun ser därför ett behov av att staten tar en mer aktiv roll för att underlätta för kommunerna genom att klargöra hur befintlig lagstiftning kan användas för planerad reträtt och vid behov utveckla nya juridiska verktyg; utveckla ekonomiska stödmodeller för kommuner och berörda fastighetsägare; ge vägledning om när och hur reträtt bör övervägas; säkerställa nationell samordning för att undvika att olika kommuner fattar motstridiga beslut längs samma kuststräckor.

Värmebaserade risker och avsaknad av förutsättningar för grönstruktur som åtgärd

Utredningen fokuserar i stor utsträckning på klimatanpassningsåtgärder mot vattenrelaterade risker, såsom översvämningar och höga havsnivåer, samt skydd av infrastruktur. Endast ett av förslagen riktar sig specifikt mot värmerelaterade risker

och människors hälsa. Förslaget handlar om att begränsa inomhustemperaturer i behovsbedömda boenden för äldre och personer med funktionsnedsättning, med motiveringen att värmeböljor är den naturhändelse som orsakar flest dödsfall och att dessa kommer att öka i frekvens till följd av klimatförändringar.

Kommunen vill framhålla att värmeriskerna inte enbart påverkar äldre och personer med funktionsnedsättning. Även barn och vuxna utan särskilda behov påverkas negativt vid höga temperaturer. Mikroklimatet i stads- och bostadsområden kan påverkas effektivt genom grönstruktur såsom träd, planteringar och gröna tak. Utredningen utesluter dock grönstruktur för reglering av mikroklimat som klimatanpassningsåtgärd eftersom åtgärder som generellt förbättrar miljöförhållanden inte anses avgiftsgrundande. Kommunen anser att grönstruktur för mikroklimatanpassning bör inkluderas som en möjlig åtgärd inom ramen för avgiftsfinansierad klimatanpassning, när det rör åtgärder som skyddar allmänna intressen. Detta eftersom grönstruktur, som nämnts ovan, kan sänka temperaturer i urbana miljöer, vilket minskar hälsorisker för alla. Samtidigt ger dessa lösningar flera ytterligare samhällsnyttor, såsom förbättrad luftkvalitet, biologisk mångfald, dagvattenhantering och ökad trivsel.

Vidare har kommunen idag begränsade möjligheter att reglera kvartersmark i detaljplaner när det gäller typ och mängd grönstruktur, utöver vad som hanteras på allmänna platser. Genom att inkludera grönstruktur som ett erkänt instrument i detaljplaner på kvartersmark skulle kommunen kunna främja långsiktiga, hållbara och mångfunktionella lösningar, som kompletterar tekniska installationer såsom luftkonditionering eller fläktar, och som samtidigt bidrar till klimatanpassning på ett bredare, ekologiskt och socialt sätt. Kommunen ser därför ett behov av att utredningen tydligare tar hänsyn till att mikroklimatanpassning via grönstruktur är en central del av klimatanpassningen och bör kunna planeras och regleras i detaljplaner på kvartersmark. Detta skulle möjliggöra lösningar som inte enbart bygger på tekniska installationer utan också ger långsiktiga miljö- och hälsovinster.

Naturbaserade lösningar och mångfunktionalitet

Laholms kommun menar att naturbaserade och mångfunktionella lösningar bör prioriteras framför ensidiga tekniska åtgärder. Klimatanpassning bör i största möjliga utsträckning utformas så att den samtidigt skapar flera samhällsnyttor – till exempel bättre folkhälsa, möjligheter till rekreation, ökad biologisk mångfald och

attraktiva livsmiljöer. Exempel på detta är dagvattenparker som både reducerar översvämningsrisker och erbjuder gröna mötesplatser, eller trädplanteringar som bidrar med svalka under värmeböljor samtidigt som de gynnar biologisk mångfald. Lagstiftningen bör därför utformas så att den stödjer och underlättar denna typ av integrerade lösningar, snarare än ensidiga insatser som endast hanterar en enskild risk.

Erosion

Laholms kommun ser negativt på att erosionsfrågan inte lyfts tillräckligt i utredningen, trots att denna är central för många kommuner. Det är även särskilt problematiskt att mjuka och naturbaserade åtgärder, såsom strandfodring eller grönstruktur som kan minska erosion, inte behandlas i utredningen. Dessa lösningar kan ofta ge flera samhälls- och miljöfördelar, såsom biologisk mångfald, rekreation och förbättrat mikroklimat, samtidigt som de kan bidra till ett kostnadseffektivt och långsiktigt skydd mot klimatrelaterade risker. Vi ser därför ett behov av att komplettera utredningen med en analys av dessa åtgärder och finansieringsmodeller kopplat till specifikt erosion, för att säkerställa att alla relevanta alternativ för klimatanpassning utvärderas och kan användas av kommuner.

Sammanfattning

Laholms kommun har tagit del av betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51). Denna tjänsteskrivelse är Laholms kommuns svar på remissen.

Ärendebeskrivning

Regeringen beslutade den 14 mars 2024 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera och vid behov föreslå ny eller anpassad lagstiftning för att effektiva klimatanpassningsåtgärder ska kunna genomföras. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2027, om inget annat anges i utredningen.

Utredningen har haft i uppdrag att analysera och vid behov föreslå ny eller anpassad lagstiftning för att effektiva klimatanpassningsåtgärder ska kunna genomföras. Utredningen har även haft i uppdrag att identifiera möjliga finansieringsmodeller för att långsiktigt fördela kostnaderna mellan de aktörer som drar nytta av en klimatanpassningsåtgärd.

Utredarna lämnar elva förslag till förändringar i befintlig lagstiftning som bedöms skapa bättre förutsättningar för genomförandet av

klimateanpassningsåtgärder. Det är i första hand sådana åtgärder som tar mark i anspråk för att skydda byggnader eller annan egendom mot skador från naturhändelser. Det kan exempelvis handla om att anlägga vallar eller diken, men också om att schakta bort instabil mark. Utredarna föreslår också att staten bör ta på sig ansvaret för att etablera skydd mot översvämningar från havet längs vissa kuststräckor och lämnar förslag på en process för detta. Utredarna lämnar också förslag på en ny lag som gör det möjligt för en kommun att ta ut del av kostnad för en klimateanpassningsåtgärd som kommunen genomför av fastighetsägare, vars fastigheter skyddas av åtgärden.

Utredningen har genom Klimat- och näringslivsdepartementet skickats ut på remiss bland annat till Laholms kommun. Laholms kommun har den 17 juni 2025 fått betänkandet Bättre förutsättningar för klimateanpassning (SOU 2025:51) på remiss (diarienummer KN2025/01049). Remissvaret ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet senast den 17 oktober 2025.

Handlingarna har bedömts av kommunens översiktsplanerare, detaljplanerare, bygglovshandläggare, hållbarhetsstrateg, vattenstrateg samt miljö- och hälsoskyddsinspektörer.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag kommunstyrelsens ledningsutskott den 7 oktober § 173.

Förvaltningens tjänsteskrivelse den 30 september 2025.

Samhällsbyggnadsnämndens Ordförandebeslut – Yttrande till kommunstyrelsen gällande Klimat- och näringslivsdepartementets remiss (SOU 2025:51) - Bättre förutsättningar för klimateanpassning. Remiss SOU 2025:51 Bättre förutsättningar för klimateanpassning.

Beslutet skickas till:

Klimat-och näringslivsdepartementet